

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.378621

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi /

OMU Journal of Education Faculty

2018, 37(2), 57-77

Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Yerli ve Siber Zorba Olma Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Lale TORAMAN¹, Ertuğrul USTA²

Makalenin Geliş Tarihi: 25.12.2017

Yayına Kabul Tarihi: 13.11.2018

Online Yayınlanma Tarihi: 25.12.2018

Dijital yerli öğrenci özelliklerinin belirlenmesi derslerin planlanmasında, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik sınıf ortamı tasarlanmasında ve ortama uygun yöntem ve araç gereç seçilmesinde önemli ve gereklidir. Bu bağlamda, araştırmada ortaokul öğrencilerinin dijital yerli ve siber zorba olma durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin dijital yerli özelliklerinin ve siber zorba olma durumlarının cinsiyete, sınıf düzeyine, anne çalışma durumuna, anne ve baba eğitim durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumuna ve teknoloji kullanım düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 571 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak "Yeni Binyılın Öğrencisi Anketi", "Siber Zorbalık Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız İki Örnek T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun dijital yerli olma özelliklerine sahip oldukları, ortaokul öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin sınıf düzeyine ve annelerin çalışma durumuna göre değişmediği, ancak cinsiyete, anne ve baba eğitim durumlarına, gelir düzeyine, bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumuna göre değiştiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin siber zorba olma düzeylerinin annelerin çalışma durumuna ve anne ve baba eğitim durumlarına göre değişmediği, ancak cinsiyete, sınıf düzeyine, gelir düzeyine, bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumuna göre değiştiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Dijital yerli, Siber zorbalık, Ortaokul öğrencileri, Bilişim teknolojileri

GİRİŞ

İnsanlar dolayısıyla toplumlar sürekli gelişmekte ve değişmektedir. Bu gelişim sonucunda toplumlar farklı gelişme aşamaları geçirmiştir. Toplumlar geçmişten günümüze üç önemli gelişme aşaması yaşamıştır. Bunlardan ilki tarım toplumu, ikincisi sanayi toplumu ve üçüncüsü de bilgi toplumu olmuştur (Kocacık, 2003). Bu değişen toplum ve gelişme aşamalarına göre insanların sahip olduğu özellikler de değişmektedir. Böylece birbirinden farklı zamanlarda yaşayan insanlar arasında farklılıklar oluşmaktadır. Bu da kuşak kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bir kuşak; benzer zaman

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, laletoraman.t@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5014-8060>

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, eusta@konya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6112-9965>

Toraman, L., & Usta, E. (2018). Ortaokul öğrencilerinin dijital yerli ve siber zorba olma durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 57-77. DOI: 10.7822/omuefd.378621

aralığında doğmuş, benzer yaşlarda olan, benzer dönemlerde yaşamış insan topluluğundan oluşur (Keleş, 2011).

Bilgi ve teknolojinin sık kullanıldığı bilgi toplumunda insanlar, yenilikçi, girişimci, yaratıcı ve bilgiyi sadece paylaşan değil aynı zamanda üreten özelliklerine sahiplerdir (Uğraş, 2012). Özellikle günümüzde her geçen gün daha da gelişen teknoloji ile ortaya çıkan dijital iletişim araçları, bilgisayar, internet, sosyal medya vb. araçlar kullanılarak ortaya çıkan dijital kültür, bilgi toplumunun bir parçası haline gelmiştir (Türkoğlu, 2010). Hızla gelişen teknoloji kuşaklar arasında farklılıklara neden olmaktadır. Gelişen teknolojilere uyum sağlamak ve bu teknolojileri etkili bir şekilde kullanmak bireylerin doğdukları dönem özelliklerine göre daha kolay veya daha zor olmaktadır (Çukurbaşı ve İşman, 2014). Bu farklı uyum süreçlerinin sebebi insanların farklı yaş gruplarında olmalarıdır. Prensky (2001) de farklı yaştaki bireylerin teknolojiyi kullanma becerilerinin birbirinden farklı olduğunu belirtmiş ve kuşaklar arasındaki bu farklılıkları ortaya koymak için iki grup oluşturmuştur. Bilgisayarların, internetin ve video oyunlarının dijital dilini ana dilleri gibi konuşanlar dijital yerlileri, hayatlarının belli bir noktasından sonra yeni teknolojilerle tanışmış, 1980 yılı öncesi dünyaya gelmiş olan, dijital dili ikinci dil olarak kullananlar ise dijital göçmenleri oluşturmaktadır (Prensky, 2001).

Bilgi ve iletişim teknolojileri günümüzde neredeyse her alanda kullanılmakta ve hayatımızın bir parçası haline gelmiş durumdadır. Bu değişim bireylerde de değişikliğe neden olmakta ve insanların alışkanlıkları, değerleri, öğrenme şekilleri de bu değişimden etkilenmektedir. İnsanlar arasındaki kuşak farklılıkları bilgisayar ve internet teknolojisinin gelişerek daha yaygın kullanılmasıyla daha da belirginleşmiştir. İnternet teknolojisine göre 1980 yılından önce doğanlar dijital yerli, sonra doğanlar ise dijital göçmen olarak iki kuşak oluştuğu belirtilmiştir (Prensky, 2001). Bu kuşakların birbirinden farklı algılama, öğrenme ve yaşam tarzları vardır (Davis, 2001; Fritsch, 2010; Prensky, 2001; Yenilmez ve Seferoğlu, 2013). Teknolojinin hayatın her alanında olduğu gibi eğitimde ve eğitimin en önemli bileşenleri olan öğretmen ve öğrenciler üzerinde de etkileri olduğu kaçınılmazdır. Günümüz öğrencileri dijital yerlileri oluşturmakta ve dijital yerli olarak adlandırılmaktadırlar (Bilgiç, Duman ve Seferoğlu, 2011; Demir, Özmantar, Bingölbalı ve Bozkurt, 2011; Prensky, 2004; Yılmaz, 2007).

Dijital yerli kavramı yerine farklı kaynaklarda farklı isimler kullanılmıştır. Pedro (2006) dijital yerli kavramı yerine, binyılın öğrencileri (millennials), internet nesli (net generation), oyun nesli (the gamer generation), yeni nesil (next generation, n-generation), siber çocuklar (cyber kids), zaplayan insan (homo zappiens), çekirge zihin (grasshopper mind) gibi farklı kavramlar kullanmıştır (Şahin, 2009, s.156).

Prensky (2001) bilgisayar oyunlarının, internetin, cep telefonlarının ve anlık mesajlaşmanın dijital yerlilerin hayatlarında geniş bir yer tuttuğunu belirtmektedir. Prensky (2004) çevrimiçi ortamlar, internet, yeni teknolojiler, anlık mesajlaşmalar, cep telefonları, tartışma forumları, bilgisayar oyunları ve sosyal ağların dijital yerliler için hayatlarının merkezi olduğunu belirtmiştir. 1980'den sonra doğan, teknolojiyi hayatlarının ayrılmaz bir parçası olarak gören, teknolojiyi bir araç değil amaç olarak gören dijital yerliler, hayata günümüz teknolojileri ile başlamış, yaşamlarının merkezine çevrimiçi ortamları ve yeni teknolojileri koyan 21. yy çocuklarından ve gençlerinden oluşmaktadır. Tüm günlük işlerini teknoloji ile yürütmektedirler. (Bilgiç, Duman ve Seferoğlu 2011). Dijital yerliler, teknolojiyi "kişisel ilgi veya eğlence, sosyal iletişim, günlük kullanım, profesyonel çalışma ve üniversite/ders çalışması olarak beş farklı bağlamda kullanılmaktadırlar" (Waycott 2010; Aktaran: Bilgiç, Duman ve Seferoğlu 2011). Dijital yerlilerin özellikleri Bilgiç, Duman ve Seferoğlu'na (2011) göre aşağıdaki şekilde listelenebilir:

- Bilgiye hızlı erişmek

- Metin yerine grafiği tercih etmek
- Bir makaleyi baştan sona doğrusal okumak yerine rastgele okumayı tercih etmek
- Ciddi çalışmalar yerine oyunları tercih etmek
- Bilişsel yapılarının sıralı değil paralel olması
- Aynı anda birçok işi yapmak
- Keşfederek öğrenmek

Teknoloji ile doğup büyümeleri, teknoloji ile iç içe olmaları ve hayatlarının büyük bir kısmında teknolojiyi kullanmalarının sonucu olarak dijital yerliler dijital göçmenlere göre daha farklı öğrenme tercihlerine ya da stillerine sahiptir (Prensky, 2001; Prensky, 2004).

Literatürde bazı kaynaklar Prensky'nin teknoloji kullanımına uyum sağlamadaki farklılıklarına göre gruplandığı bu iki dijital yerli ve dijital göçmen kavramına ek olarak üçüncü bir ara grup olması gerektiğini belirtmişlerdir. Kakırman Yıldız (2012) Prensky'nin dijital yerli ve dijital göçmen arasındaki sınırı çok kesin çizdiğini belirtmiş ve bir durumdan başka bir duruma geçişte, dönüşüm sürecinde mutlaka ara bir geçiş durumunun bulunması gerektiğini belirtmiştir. Hem dijital yerli özelliklerinden bazılarını hem de dijital göçmen özelliklerinden bazılarını taşıyan, 1970 - 1999 yılları arasında doğanlardan oluşan bu geçiş gruba dijital melezler demenin uygun görüldüğü belirtilmiştir (Kakırman Yıldız, 2012). Çeşitli farklılıklara göre nitelendirilen bu üç grubun özelliklerini şöyle ifade edebiliriz: Dijital Göçmenler; değişime uzak kalanlar, anlayamayanlar, teknolojiyi kullanamayanlar, değişime direnenler. Dijital Melezler; kendilerini yeni duruma hazırlamaya çalışanlar, değişime hazır olanlar, değişenler, değişirken eski alışkanlıklarını bırakamayanlar. Dijital Yerliler; zaten hazır olanlar, ortama hazır doğanlar, doğdukları teknolojik ortamı doğal bulanlar, teknolojinin olmamasını düşünemeyenler (Prensky 2009; Aktaran: Tonta, 2009).

Bununla birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerinin her alanda olduğu gibi günlük yaşamda da yaygın olarak kullanılmasıyla zorbalık kavramı da yerini sanal zorbalığa bırakmıştır. Zorbalık artık sanal ortamlarda da yaygın bir şekilde gerçekleşmeye başlamıştır. Cep telefonları, sosyal ağlar veya web siteleri aracılığıyla internet ortamında çeşitli biçimlerde zorbalık yapmak kolaylaşmıştır. Teknolojideki hızlı gelişim ve değişimler sonucunda bireylerde meydana gelen değişikliklerle siber zorbalık kavramı ortaya çıkmıştır. Siber zorbalık teknoloji kullanılarak gerçekleştirilen zorbalık davranışlarıdır. Siber zorbalık online taciz (online harrasment), online zorbalık (online bullying), elektronik zorbalık (electronic bullying) gibi kavramlarla ilişkilidir ve bu kavramları kapsamaktadır (Tokunaga, 2010). Siber zorbalığın en geniş tanımı; kasıtlı ve tekrarlı davranışların başkalarına zarar vermek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojileri kullanarak gerçekleştirilmesidir (Blais, 2008). Siber zorbalık, çevrimiçi ortamda biriyle dalga geçmek, telefonla ya da mesajla tekrarlı olarak rahatsız etmek ya da kişiye hoşlanmayacağı mesajlar göndermektir (Hinduja ve Patchin, 2011). Siber zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir birey ya da gruba zarar verme davranışlarının tümüdür (Tanrıku, Kınay ve Arıcak, 2013). Siber zorbalık, cep telefonu, bilgisayar ve diğer teknolojik araçların zararlı kullanımı, kurbanı karşı yapılan kasıtlı, saldırganca ve tekrarlanan davranışlar bütünüdür. (Steffgen ve König, 2009). Sözel olarak yapılan isim takma, küçük düşürme, kişi hakkında söylenti çıkarma, alay etme, kötü şakalar yapma, kötü şeyler yazma, kırıcı notlar bırakma gibi zorba davranışlar siber zorbalık olarak da karşımıza çıkmaktadır (Manap, 2012). Siber zorbalık ile ilgili tanımlara bakıldığında siber zorbalığın genel olarak internet, telefon gibi bilişim teknolojileri kullanılarak ve tekrarlı olarak yapılan rahatsız edici davranışlar olduğunu ifade edebiliriz. Siber zorbalığın temel unsurları bilgi iletişim teknolojileri ile ilişkilidir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişim her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişikliklere ve dönüşümlere neden olmaktadır. Günümüzde öğrenciler teknolojiyle iç içe büyüdükleri ve gelişen teknolojiye kolay uyum sağladıkları için eğitimde değişikliklere gereksinim vardır. Bunun yanında yeni nesil öğrencilerin özelliklerinin bilinmesi eğitiminde daha iyi sonuçlara ulaşılmasını sağlayacağı için

önem arz etmektedir. Eğitimde yapılacak düzenlemelerde öğrenci özellikleri göz önünde bulundurulmalı ve bu düzenlemeler öğrencilerin gereksinimlerine uygun olmalıdır. Çünkü her geçen gün teknoloji daha hızlı bir şekilde gelişmekte ve değişmektedir. Öğrencilerin de değişen dünya koşullarına uygun şekilde, üst düzey düşünme becerileri kazandırılarak yetiştirilmesi gerekir. Bunu sağlayabilmek için de öğrenci özelliklerinin belirlenmesi gereklidir (Şahin, 2009).

Öte yandan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve gelişen teknolojiler sunduğu kolaylıkların yanı sıra beraberinde bazı riskler de getirmiştir. İnternetin kötü amaçlı kullanımı ve klasik akran zorbalığının yerini alan siber zorbalık bu risklerin başında gelmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde siber zorbalığın bireyleri olumsuz yönde etkilediği ve özellikle gençler arasında yaygın bir sorun olduğu görülmektedir.

Alanyazında dijital yerliler ile ilgili yapılan çalışmalarda genellikle dijital yerli olması beklenen öğrencilerin gerçekten dijital yerli özelliklerine sahip olup olmadıkları ve dijital yerli öğrenciler ile dijital göçmen öğretmenler arasındaki farklılıklar belirlenmeye çalışılmaktadır (Çukurbaşı ve İşman, 2014). Öğrenci özelliklerinin bilinmesi derslerin planlanmasında, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik sınıf ortamı tasarlanmasında ve ortama uygun yöntem ve araç gereç seçilmesinde önemli ve gereklidir. Ayrıca internetin hayatımızdaki yerinin artmasıyla beraber dijital yerli olarak tanımlanan öğrencilerin de web ortamında yaşadıkları sorunlar artmıştır. Siber zorbalık da bu sorunlardan bir tanesidir. Bu bağlamda ortaokul öğrencilerinin dijital yerli ve siber zorba olma durumlarının incelenmesinin önemli olduğu ve bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dijital yerli ve siber zorba olma durumları bilgisayar kullanımı, aile eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyi, cinsiyet, sınıf düzeyi gibi özelliklere bağlı olarak değişmektedir ve bu özelliklerin dijital yerli ve siber zorba olma durumlarını önemli ölçüde etkilediği düşünülmektedir. Bu sebeple dijital yerli ve siber zorba olma durumlarını etkileyecek olan bağımsız değişkenler; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne çalışma durumu, anne-baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey ve bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliği olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada "Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Yerli ve Siber Zorba Olma Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin dijital yerli ve siber zorba olma düzeyleri ile bazı değişkenler açısından dijital yerli ve siber zorba olma durumları arasında anlamlı farkların olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın bağımsız değişkeni olarak öğrencilerin özlük nitelikleri; cinsiyet, sınıf, anne çalışma durumu, anne-baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey ve bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliği alınmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise dijital yerli ve siber zorba olma düzeyleridir.

Problem

Bu araştırmanın problem cümlesini "ortaokul öğrencilerinin dijital yerli olma durumları ve siber zorba olma durumları ne düzeydedir?" sorusu oluşturmaktadır.

Alt Problemler

- 1) Öğrencilerin sahip oldukları dijital yerli özellikleri; cinsiyete, sınıf düzeyine, anne çalışma durumuna, anne ve baba eğitim durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?

- 2) Ortaokul öğrencilerinin siber zorba olma durumları; cinsiyete, sınıf düzeyine, anne çalışma durumuna, anne ve baba eğitim durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- 3) Ortaokul öğrencilerinin dijital yerli olma düzeyleri ile siber zorba olma düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada var olan bir durumu betimlemek, değişkenler arasındaki ilişkileri tanımlamak ve bu ilişkilerin nedenlerini açıklamak için nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırmalarda değişkenler arasındaki ilişkileri tanımlamak için sayısal veriler kullanılır (Büyüköztürk, 2011; Karasar, 2015).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Konya ilinin Ereğli ilçesinde bulunan ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Konya Ereğli’de 5. 6. 7. ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan 571 kişilik öğrenci grubundan oluşmaktadır. Evren belli bir bölgeyle sınırlandırıldığı için örneklem seçiminde basit tesadüfi (rastlantısal) örneklem seçimi tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, birimlerin örnekleme girme şansının birbirleriyle eşit olduğu, bir örnekleme çerçevesi oluşturularak örnekleme unsurlarının tesadüfi yollarla seçildiği tekniktir. Basit tesadüfi örneklem seçim tekniği, örneklem çerçevesi iyi belirlenmiş olduğunda ve evren, coğrafi olarak belli bir bölgede yoğunlaştığında kullanışlıdır (De Vaus, 1990:64).

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında bir anket ve ölçek uygulanmıştır. Öğrencilerin dijital yerli olma durumlarını belirlemek amacıyla Şahin (2010) tarafından geliştirilen “Yeni Binyılın Öğrencisi Anketi” kullanılmıştır. Anket 38 maddeden oluşan beşli Likert tipli bir ankettir. Ankette yer alan derecelendirme ifadeleri “Çok Uygun”, “Uygun”, “Kararsızım”, “Uygun Değil” ve “Hiç Uygun Değil” şeklindedir. Anketin güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha değeri 0.826 bulunmuştur. Alanyazında 0.80’in üzerindeki değerler oldukça güvenilir olarak kabul edilmektedir (Şahin, 2010).

YBÖ anketinden elde edilen ortalama puanın cinsiyet, sınıf, anne çalışma durumu, anne ve baba eğitim durumu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliği ve teknoloji kullanım düzeyi bağımsız değişkenleri açısından karşılaştırılması için parametrik testler yapılmıştır.

Öğrencilerin siber zorba olma durumlarını belirlemek amacıyla Arıcak, Kınay ve Tanrıku (2012) tarafından geliştirilen “Siber Zorbalık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 24 maddeden oluşan dördümlü skala üzerinden yanıtlanan bir ölçektir. Ölçekte yer alan derecelendirme ifadeleri “Hiçbir Zaman”, “Bazen”, “Çoğu Zaman” ve “Her Zaman” şeklindedir. Ölçeğin güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha katsayısı 0.95 ve test-tekrar test katsayısı 0.70 bulunmuştur (Arıcak, Kınay ve Tanrıku, 2012). Güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen değerler kullanılan anket ve ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçümlerin güvenilirliği için yeterli olduğunu (< 0.70) (Büyüköztürk, 2011) göstermektedir.

Siber zorbalık ölçeğinden elde edilen ortalama puanın cinsiyet, sınıf, anne çalışma durumu, anne ve baba eğitim durumu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliği ve teknoloji kullanım düzeyi bağımsız değişkenleri açısından karşılaştırılması için non-parametrik testler kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan istatistiklerde parametrik testler için gerekli olan koşullar incelenmiş ve koşulların sağlanmaması durumunda non-parametrik testler kullanılmıştır.

Yeni Binyılın Öğrencisi Anketi ve Siber Zorbalık Ölçeği ile birlikte öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda öğrencilere cinsiyet, sınıf, yaş, anne çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir düzeyi ve bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliğini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizi için SPSS yazılımı kullanılmıştır. Öncelikle toplanan veriler Microsoft Excel'e girilerek SPSS programına aktarılmıştır. Anket ve ölçekte yer alan maddelerin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak tablo halinde sunulmuştur. Verilerin kodlanmasında beşli likert şeklindeki "Çok Uygun", "Uygun", "Kararsızım", "Uygun Değil" ve "Hiç Uygun Değil" verilerine sırasıyla 5-4-3-2-1 olacak şekilde puanlama işlemi yapılmıştır. Dörtlü likert şeklindeki "Her Zaman", "Çoğu Zaman", "Bazen" ve "Hiçbir Zaman" verilerine de sırasıyla 4-3-2-1 olacak şekilde puanlama işlemi yapılmıştır. Beşli ve dörtlü likert şeklinde iki farklı veri toplama aracının olmasından dolayı YBÖ anketi ve Siber zorbalık ölçeği maddelerinden elde edilen ortalama puanların % değerleri hesaplanarak işlem ve yorumlamalar bu değerler üzerinden yapılmıştır. Verilerin analizinde katılımcıların demografik verilerini açıklamak için betimsel istatistik yöntemlerinden frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Ayrıca Yeni Binyılın Öğrencisi anket verilerinin normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov Testi) sonucunda normal dağılması, varyansların homojen olması ve örneklem sayısının yeterli olması sebebiyle parametrik testler kullanılmıştır. YBÖ anketinden elde edilen ortalama puanlar, cinsiyete, anne çalışma durumuna ve bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliğine göre Bağımsız örneklem T Testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Sınıfa, anne-baba eğitim durumuna ve gelir düzeyine göre ise Tek Yönlü Varyans Analizi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Gruplar arasında anlamlı farkın bulunması durumunda aradaki farkı belirlemek amacıyla varyansların homojen olması durumunda Scheffe, varyansların homojen olmaması durumunda ise Dunnett C analizleri yapılmıştır. Analizlerin sonuçlarının yorumlanmasında anlamlılık düzeyi $p=0.05$ esas alınmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Siber Zorbalık Ölçeği verilerinin normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov Testi) sonucunda normal dağılım göstermemesi sebebiyle non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılmıştır. Siber zorbalık ölçeğinden elde edilen ortalama puanlar, cinsiyete, anne çalışma durumuna ve bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliğine göre Mann-Whitney U testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Sınıfa, anne-baba eğitim durumuna ve gelir düzeyine göre ise Kruskal-Wallis H testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Dijital yerli olma düzeyleri ile siber zorba olma düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin Yeni Binyılın Öğrencisi anket maddelerine verdikleri yanıtların ortalama değerleri incelendiğinde ve genel toplama bakıldığında orta ve üstü düzeyde (genel toplam=59,44) olduğu söylenebilir.

Çalışmanın birinci araştırma sorusu "Ortaokul öğrencilerinin Yeni Binyılın Öğrencisi anketinden aldıkları puanlar "cinsiyet, sınıf düzeyi, anne çalışma durumu, anne ve baba eğitim durumu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumu ve teknoloji kullanım düzeyi" değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?" olarak belirlenmiştir. Belirlenen değişkenlerle ilgili yapılan analizlerin sonuçları sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

Ortaokul Öğrencilerinin Yeni Binyılın Öğrencisi Anketinden Aldıkları Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ilişkisiz örneklem T testi (Independent-Samples T Test) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyete Göre T Testi Analizi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	295	55.86	10.29	569	8.07	.000
Erkek	276	63.28	11.65			

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($t_{(569)} = -8.07$; $p < 0.05$). Ortalama puanlara bakıldığında bu farklılığın erkekler lehine anlamlı olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Erkek}} = 63.28 - \bar{X}_{\text{Kız}} = 55.86$). Yani ortaokul erkek öğrencilerinin dijital yerli olma düzeyleri, ortaokul kız öğrencilerinin dijital yerli olma düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.

Ortaokul Öğrencilerinin Yeni Binyılın Öğrencisi Anketinden Aldıkları Puanların Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin sınıf düzeylerine göre dağılımlarını ve öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ilişkisiz örneklem için varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre One-Way ANOVA Betimsel İstatistikleri ve Analiz Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
5	115	58.33	12.52	Gruplar Arası	221.88	3	73.96	.551	.648
6	133	59.38	10.85	Grup İçi	76137.89	567	134.28		
7	146	60.15	12.16						
8	177	59.63	10.98						
Toplam	571	59.44	11.57	Toplam	76359.78	570			

Tablo 2 incelendiğinde ortalama puanların birbirine yakın olduğu ve az bir farkla 7. sınıf öğrencilerinin ortalama puanının daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{7.\text{sınıf}} = 60.15$). Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri ile dijital yerli özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F = .551$; $p > .05$).

Ortaokul Öğrencilerinin Yeni Binyılın Öğrencisi Anketinden Aldıkları Puanların Anne Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin annelerin çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ilişkisiz örneklem T testi (Independent-Samples T Test) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Anne Çalışma Durumuna Göre T Testi Analizi Sonuçları

Anne Çalışma	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Evet	81	62.13	14.30	96.29	1.88	.063
Hayır	490	59.00	11.01			

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin annelerin çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t= 1.88$; $p>.05$). Ortalama puanlara baktığımızda ($\bar{X}_{\text{çalışan}}= 62.13 - \bar{X}_{\text{çalışmayan}}= 59.00$) çalışan annelerin çocuklarının dijital yerli olma düzeyleri çalışmayan annelerin çocuklarının dijital yerli olma düzeylerinden fazla olduğu görülmektedir. Fakat istatistiksel olarak farklılık oluşturacak kadar fazla değildir.

Ortaokul Öğrencilerinin Yeni Binyılın Öğrencisi Anketinden Aldıkları Puanların Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin annelerin eğitim düzeylerine göre dağılımlarını ve öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin annelerin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ilişkisiz örneklem için varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre One-Way ANOVA Analizi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okur-yazar değil	25	53.57	10.86	Gruplar Arası	3202.29	3	1067.43	8.27	.000
İlköğretim	438	58.78	11.39	Grup İçi	73157.49	567	129.02		
Lise	79	62.39	9.16						
Yükseköğr.	29	66.55	15.89						
Toplam	571	59.44	11.57	Toplam	76359.78	570			

Tablo 4 incelendiğinde annelerinin eğitimi yükseköğretim olan öğrencilerin ortalama puanının daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{yükseköğretim}}= 66.55$). Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile öğrencilerin dijital yerli özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F=8.27$; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında ve yönünde olduğunu belirlemek için Post Hoc testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre anneleri okur-yazar olmayanlarla, anne eğitim durumu lise ve yükseköğretim olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Fark lise ve yükseköğretim eğitim düzeyleri yönündedir. Asıl fark Anne eğitim durumu ilköğretim olanlar ile anne eğitim durumu yükseköğretim olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Fark yükseköğretim eğitim düzeyi yönündedir ($p<.05$). Scheffe testinde ortalamalar farkı .05 seviyesinde anlamlıdır.

Ortaokul Öğrencilerinin Yeni Binyılın Öğrencisi Anketinden Aldıkları Puanların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin babaların eğitim düzeylerine göre dağılımlarını ve öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin babaların eğitim durumlarına göre istatistiksel

olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ilişkisiz örneklemeler için varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre One-Way ANOVA Analizi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İlköğretim	331	57.80	10.88	Gruplar Arası	3364.62	2	1682.31	13.09	.000
Lise	127	59.56	10.76	Grup İçi	72995.15	568	128.51		
Yükseköğr.	113	64.12	13.12						
Toplam	571	59.44	11.57	Toplam	76359.78	570			

Tablo 5 incelendiğinde babalarının eğitimi yükseköğretim olan öğrencilerin ortalama puanının daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{yükseköğretim}} = 64.12$). Katılımcılar içinde babası okur-yazar olmayan öğrenci olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile öğrencilerin dijital yerli özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F=13.09$; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında ve yönünde olduğunu belirlemek için Post Hoc testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre babalarının eğitim düzeyi yükseköğretim olanlarla babalarının eğitim düzeyi ilköğretim ve lise olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Fark, yükseköğretim eğitim düzeyi yönündedir ($p<.05$). Scheffe testinde ortalamalar farkı .05 seviyesinde anlamlıdır. Tablo 5'te görüldüğü gibi ortalamalar en yüksekten düşüğe doğru sırasıyla yükseköğretim ($\bar{X}_{\text{yükseköğretim}} = 64.12$), lise ($\bar{X}_{\text{lise}} = 59.56$) ve ilköğretim ($\bar{X}_{\text{ilköğretim}} = 57.80$) şeklindedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Yeni Bin yılın Öğrencisi Anketinden Aldıkları Puanların Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin aylık gelir düzeylerine göre dağılımlarını ve öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ilişkisiz örneklemeler için varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Gelir Düzeylerine Göre One-Way ANOVA Analizi Sonuçları

Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Düşük	135	53.73	9.66	Gruplar Arası	7453.05	2	3726.52	30.71	.000
Orta	289	59.81	10.44	Grup İçi	68906.73	568	121.31		
Yüksek	147	63.97	13.06						
Toplam	571	59.44	11.57	Toplam	76359.78	570			

Tablo 6 incelendiğinde aylık gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin ortalama puanının daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{yüksek}} = 63.97$). Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir düzeyleri ile dijital yerli özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F=30.71$; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında ve yönünde olduğunu belirlemek için Post Hoc testlerinden Dunnett C testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Gelir Düzeyine Göre Dunnett C Testi Sonuçları

Gelir Düzeyi	Gelir Düzeyi	Asıl Fark	p
Düşük	Orta	-6.08481*	.000
	Yüksek	-10.23575*	.000
Orta	Düşük	6.08481*	.000
	Yüksek	-4.15094*	.001
Yüksek	Düşük	10.23575*	.000
	Orta	4.15094*	.001

Tablo 7 incelendiğinde Dunnett C testi sonuçlarına göre bütün gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < .05$). Fark, yüksek gelir düzeyi yönündedir. Orta ve düşük gelir düzeyleri arasında ise fark orta gelir düzeyi yönündedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Yeni Binyılın Öğrencisi Anketinden Aldıkları Puanların Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sahipliği Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ilişkisiz örneklem T testi (Independent-Samples T Test) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sahipliğine Göre T Testi Analizi Sonuçları

Bit Sahipliği	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Var	287	62.07	11.64	569	5.52	.000
Yok	284	56.83	10.95			

Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin BİT sahibi olma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($t = 5.52$; $p < .05$). Bu farklılığın BİT sahibi olanların lehine anlamlı olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Var}} = 62.07 - \bar{X}_{\text{Yok}} = 56.83$). Yani BİT sahibi olan ortaokul öğrencilerinin dijital yerli olma düzeyleri, BİT olmayan ortaokul öğrencilerinin dijital yerli olma düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin Siber Zorbalık ölçek maddelerine verdikleri yanıtların ortalama değerleri incelendiğinde ve genel toplama bakıldığında düşük düzeyde (genel toplam=28.17) olduğu söylenebilir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu “Ortaokul öğrencilerinin Siber Zorbalık ölçeğinden aldıkları puanlar “cinsiyet, sınıf düzeyi, anne çalışma durumu, anne ve baba eğitim durumu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumu ve teknoloji kullanım düzeyi” değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir. Belirlenen değişkenlerle ilgili yapılan analizlerin sonuçları sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	164	139.76	22921.00	9391.00	.000
Erkek	186	207.01	38504.00		

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($U= 9391.00$; $p<.05$). Bu farklılığın erkekler lehine anlamlı olduğu, sıra ortalaması değerlerine bakıldığında erkek öğrencilerin siber zorba olma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. ($\bar{X}_{\text{Erkek}}= 207.01 - \bar{X}_{\text{Kız}}= 139.76$). Yani ortaokul erkek öğrencilerinin siber zorba olma düzeyleri, ortaokul kız öğrencilerinin siber zorbalık düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur.

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ölçeğinden Aldıkları Puanların Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumlarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Sınıf Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis H Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyleri	N	Sıra Ort.	df	X ²	p
5	59	175.05	3	16.21	.001
6	49	196.63			
7	96	198.61			
8	146	153.39			

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumları sınıf düzeylerine göre Tablo 10 verileri incelendiğinde katılımcıların sınıf düzeyleri ile siber zorbalık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($X^2=16.21$; $p<.05$). Sınıfların sıra ortalamalarına bakıldığında 7.sınıf öğrencilerinin siber zorbalık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Hangi grupların birbirinden farklı olduğuna bakıldığında 8.sınıf öğrencileri ile 6. ve 7.sınıf öğrencileri arasında fark olduğu görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ölçeğinden Aldıkları Puanların Anne Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin annelerin çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Anne Çalışma Durumuna Göre Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları

Anne Çalışma	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Evet	50	188.25	9412.50	6862.50	.302
Hayır	300	173.38	52012.50		

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorbalık özelliklerinin annelerin çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($U= 6862.50$; $p>.05$). Sıra ortalamalarına baktığımızda çalışan annelerin çocuklarının siber zorbalık düzeyleri çalışmayan annelerin çocuklarının

siber zorbalık düzeylerinden fazla olduğu görülmektedir. Fakat istatistiksel olarak farklılık oluşturacak kadar fark yoktur.

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ölçeğinden Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumlarının anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Anne Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Analizi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	df	X ²	p
Okur-Yazar Değil	16	204.75	3	4.17	.244
İlköğretim	270	172.36			
Lise	46	170.77			
Yükseköğretim	18	208.67			

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumları annelerin eğitim durumlarına göre Tablo 12 verileri incelendiğinde katılımcıların annelerinin eğitim durumları ile siber zorba olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($X^2=4.17$; $p>.05$).

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ölçeğinden Aldıkları Puanların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumlarının baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 23. Baba Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Analizi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	df	X ²	p
İlköğretim	206	172.18	2	.680	.712
Lise	76	178.38			
Yükseköğretim	68	182.32			

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumları babaların eğitim durumlarına göre Tablo 13 verileri incelendiğinde katılımcıların babalarının eğitim durumları ile siber zorba olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($X^2= .680$; $p>.05$).

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumlarının aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Aylık Gelir Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Analizi Sonuçları

Gelir düzeyi	N	Sıra Ort.	df	X ²	p
Düşük	88	169.88	2	7.86	.020
Orta	159	164.58			
Yüksek	103	197.16			

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorba olma durumları aylık gelir düzeylerine göre Tablo 14 verileri incelendiğinde katılımcıların aylık gelir düzeyleri ile siber zorba olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($X^2=7.86$; $p<.05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında yüksek gelir düzeyi olan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin orta ve düşük gelir düzeyi olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca düşük gelir düzeyi olan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin orta gelir düzeyi olan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ölçeğinden Aldıkları Puanların Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sahipliği Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sahipliğine Göre Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları

Bit Sahipliği	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Var	175	198.16	34579.00	11295.50	.000
Yok	175	153.04	26846.00		

Araştırmaya katılan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine sahip olma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($U= 11295.50$; $p<.05$). Grupların Tablo 23'teki sıra ortalamalarına bakıldığında BİT sahibi olan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin BİT sahibi olmayan öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinden fazla olduğu görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin Yeni Binyılın Öğrencisi anketinden aldıkları toplam puanlar ve Siber Zorbalık ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasındaki ilişki Spearman Korelasyon analizi ile hesaplanmış ve yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Dijital Yerli ve Siber Zorbalık Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

		Siber Zorbalık
Dijital Yerli	Korelasyon katsayısı	.933**
	p	.000

Tablo 16 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin dijital yerli olma düzeyleri ile siber zorba olma düzeyleri arasında çok yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r>.80$; $p<.01$). Buna göre öğrencilerin dijital yerli olma düzeyleri arttıkça siber zorba olma düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada Ereğli’de öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencilerinin dijital yerli özelliklerine sahip olma durumları ile dijital yerli özelliklerinin cinsiyet, sınıf, anne çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir düzeyi ve BİT sahip olma durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği, karşılaştıkları sorunlar ve siber zorba olma durumları incelenmiştir. Araştırma kapsamında 571 öğrenciye ulaşılmış ve veriler anket, ölçek ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğrencilerin Yeni Binyılın Öğrencisi anket maddelerine verdikleri yanıtların toplamları incelendiğinde katılımcıların %78.10’unun toplam puanının orta ve üstü düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı katılımcıların yaklaşık %78’i dijital yerli öğrenci özelliklerini göstermektedir diyebiliriz. Dijital yerliler dijital ortam ile sürekli etkileşim halindedirler (Sprenger, 2010; Aktaran: Çukurbaşı ve İşman, 2014). Bu yönleriyle öğrencilerin büyük bir kısmının dijital yerli özelliği gösterdiği söylenebilir. Prensky (2001) bu yaş grubunun dijital yerli olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin cinsiyete göre, erkek öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Erkek öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin kız öğrencilerin dijital yerli özelliklerinden daha fazla olduğu görülmüştür. Şahin (2010) da çalışmasında benzer şekilde öğrencilerin genel YBÖ düzeylerinin cinsiyete göre farklılaştığını, bu farklılığın ise erkekler lehine olduğunu belirtmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre bilgisayar ve internet kullanımlarının ve bunlara karşı ilgilerinin daha fazla olması dijital yerli özelliklerinin de cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı farklı olmasında etkili olmuştur.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine ve annelerin çalışma durumuna göre dijital yerli özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Şahin, Namlı ve Schreglmann (2016) ise yaptıkları çalışmada cinsiyet değişkeni ile yeni bin yılın becerileri ve bilgisayar kullanımı arasında anlamlı farklar bulurken, sınıf düzeyi değişkeni ile yeni bin yılın becerileri ve bilgisayar kullanımı arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çukurbaşı ve İşman (2014) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre dijital yerli özelliklerinin anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin anne ve baba eğitim durumlarına ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Anne ve baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin anne ve baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca BİT sahibi olan öğrencilerin (bilgisayar, akıllı telefon ve e-posta hesabı olan öğrencilerin) dijital yerli özelliklerinin BİT sahibi olmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sakallı (2015) tez çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, internet kullanım yılı değişkenleri ile dijital vatandaşlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmediğini belirtmiştir.

Siber Zorbalık ölçeğinden elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerin Siber Zorbalık ölçek maddelerine verdikleri yanıtların toplamları incelendiğinde katılımcıların %2.28’inin toplam puanının orta ve üstü düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı katılımcıların yaklaşık %2’si siber zorbadır diyebiliriz. Öğrencilerin Siber Zorbalık ölçeğinden aldıkları toplam puanların çok yüksek olmadığı görülmüştür. Siber mağdur olma durumları incelendiğinde farklı sonuçların çıkacağı düşünülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık deneyimleriyle ilgili olarak yaptıkları çalışmada Baştürk Akca, Sayımer ve Ergül (2015) 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin %9.5’inin

sadece siber mağdur, %7'sinin sadece siber zorba ve %7.5'inin siber mağdur/zorba olmak üzere, toplamda tüm örneklemin %24'ünün siber zorbalık/mağduriyet durumlarına dahil olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayas ve Horzum (2012) çalışmalarında ilköğretim öğrencilerin %18.6'sının sanal zorbalığa maruz kaldığı, %11.6'sının sanal zorbalık yaptığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Baker ve Kavşut (2007) 14-19 yaş arasındaki öğrencilerin %30'unun; Arıca (2009) %54'ünün siber zorba kurbanı oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin siber zorba olma düzeylerinin cinsiyete, sınıf düzeyine ve gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Erkek öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin kız öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinden daha fazla olduğu görülmüştür. Benzer olarak Baştürk Akca, Sayımer ve Ergül (2015); Burnukara ve Uçanok (2012); Cicioğlu (2014); Dilmaç (2009); Horzum ve Ayas (2011); Özer (2016); Peker, Eroğlu ve Ada (2012); Serin (2012); Taştekin (2016) yaptıkları çalışmada erkeklerin kızlara göre daha fazla siber zorba oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Farklı bir çalışmada ise kız öğrencilerin internet bağımlılığının artması ve yaşam doyumunun düşmesi siber zorba olma olasılıklarını arttırmıştır ayrıca kız öğrencilerin internet bağımlılığının siber mağdur olma olasılığını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Çetin, Peker ve Eroğlu, 2010). Arıca (2009) ise üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada siber zorba kurbanı olma boyutunda cinsiyete yönelik anlamlı bir farklılığın olmadığını belirtmiştir. Siber zorbalık davranışının cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşan yabancı literatüre ait çalışmaların da olduğu belirlenmiştir. Notar, Padget ve Roden, (2013) yaptıkları çalışmada cinsiyet ile siber zorbalık davranışı arasında ilişki olduğu ve erkeklerin kızlara göre siber zorbalık davranışını daha fazla gösterdikleri sonucuna ulaştıklarını belirtmişlerdir. Sakallı (2015) yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının siber zorbalık eğilimleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf düzeyine göre 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin siber zorbalık düzeylerinin 8. Sınıf öğrencilerinin siber zorbalık düzeylerinden fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Peker (2014) siber zorbalıkla başa çıkma ile ilgili çalışmasında çaresizlik başa çıkma davranışları ve saldırganlık başa çıkma davranışlarının sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği, yardım arama, mücadele, önleme ve teknik başa çıkma boyutlarında ise sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonuçlarına ulaşmıştır. BİT sahibi olan öğrencilerin (bilgisayar, akıllı telefon ve e-posta hesabı olan öğrencilerin) siber zorbalık düzeylerinin BİT sahibi olmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kavuk ve Keser (2016) yaptıkları çalışmada siber zorba ve siber kurban olma ile cinsiyet, internete bağlanma yeri, internet kullanım süresi ve internet kullanım amaçları arasında anlamlı farklar bulduklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna benzer olarak internet kullanma süreleri arttıkça siber zorba ve siber zorba kurban olmanın arttığı sonucuna ulaşan çalışmalar (Burnukara, 2009; Çifçi, 2010; Serin, 2012) vardır. Baykal (2016); Kocatürk (2014) yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin siber zorbalık davranışları ile evlerinde internete bağlı bilgisayarları olması arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve evinde bilgisayarı olan öğrencilerin daha fazla siber zorbalık davranışında bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Türkoğlu (2013) ise ergenler ile yaptığı çalışmasında öğrencilerin evlerinde internet bağlantısı olması ile siber zorbalık davranışları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin annelerin çalışma durumuna, anne ve baba eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Çiftci (2015) de lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin siber zorbalık eğilimlerinin anne ve baba eğitim durumu ile ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin dijital yerli olma düzeyleri ile siber zorbalık düzeyleri arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sakallı (2015) yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

ÖNERİLER

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan yola çıkarak yapılan yorumlara ve sonuçlara göre uygulamaya yönelik öneriler ve araştırma önerileri ilgili başlıklar altında verilmiştir.

Eğitimcilere Yönelik Öneriler

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre öğrencilerin dijital yerli özelliklerinin, sahip oldukları ve kullandıkları teknolojilerle doğru orantılı olarak arttığı söylenebilir. Bu çerçevede, öğretmenlerin ve eğitim ortamlarının öğrencilerin dijital yerli özellikleri göz önüne alınarak geliştirilmesi, hayat boyu öğrenme becerilerini kazanmış, bilgi çağına uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek açısından yararlı olacaktır. Eğitim ortamlarını dijital öğrencilere uygun hale getirmek amacıyla okul ortamında ve okul dışında dijital araçların kullanılabilmesi ortamlar oluşturulabilir. Ders içi ve ders dışı etkinlikler her yerden erişim sağlanacak şekilde ve dijital yerli öğrencilerin sıklıkla kullanmayı tercih ettiği cep telefonu, internet gibi araçlar kullanılacak şekilde düzenlenebilir. Öğrencilerin birlikte yapacağı çalışmalara ve yaparak, yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilebilir. Teknolojinin çok hızlı değişmesi her alanda değişikliklere sebep olmuştur. Bu hızlı değişime eğitim sistemlerinin de uyum sağlaması gerekir. Bunun için de eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ve yenilenmesi sağlanmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Dijital öğrenci özelliklerini ortaya çıkaracak daha geniş kapsamda araştırmalar yapılabilir. Çok hızlı değişen bir dünyada öğrencilere üst düzey düşünme becerileri kazandırarak onları geleceğe hazırlamak gerekir. Bunu sağlayabilmek için, öğrencilerin özelliklerini ve etkili ve verimli öğrenme koşullarını ayrıntılı olarak belirleyen araştırmalar yapılmalıdır. Bu konuyla ilgili daha fazla araştırma yapılmasının eğitim alanına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Siber zorbalık ölçeğinden elde edilen puanların düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin siber zorba olmaları konusunda kendilerini açıkça ifade etmemeleri durumu olabileceği için siber mağduriyet ölçeği ile birlikte veri toplanması önerilmektedir.

Ortaokul öğrencileri ile gerçekleştirilen bu çalışma, ilkokul ve lise öğrencileri ile de yapılarak dijital yerli olma düzeyinin diğer yaş gruplarındaki öğrenciler arasındaki dağılımları incelenebilir.

Dijital teknolojilerle iç içe olan ve yoğun olarak kullanan öğrencilerin yaşadığı değişimleri incelemek için uzun dönemli boylamsal araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Arıcak, O.T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 167-184.
- Arıcak, O. T., Kınay, H., & Tanrıku, T. (2012). Siber Zorbalık Ölçeği'nin ilk psikometrik bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 101-114.
- Ayas, T., & Horzum, M.B. (2012) İlköğretim öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma durumu. *Elementary Education Online*, 11(2), 369-380.
- Baker, Ö.E., & Kavşut, F. (2007). Cyber bullying: A new face of peer bullying. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31-42.
- Baştürk Akca, E., Sayımer, İ., & Ergül, S. (2015) Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ve siber zorbalık deneyimleri: Ankara örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 5(10), 71-86.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018, 37(2), 57-77.

- Baykal, F. (2016). *Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetin ailedeki koruyucu etmenlerle ilişkisi: Afyonkarahisar ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Bilgiç, H. G., Duman, D., & Seferoğlu, S. S. (2011, Şubat). Dijital yerlilerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri. *XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 257-263.
- Blais, J. (2008). *Chatting, Befriending, And Bullying: Adolescent Internet Experiences And Associated Psychosocialoutcomes*. Doktora Tezi, Queen's University, Kanada.
- Burnukara, P. (2009). *İlk ve orta ergenlikte geleneksel ve sanal akran zorbalığına ilişkin betimsel bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Burnukara, P., & Uçanok, Z. (2012). Okul ortamı ve sanal ortamda meydana gelen akran zorbalığı ne ölçüde örtüşüyor? *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(69), 81-96.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cicioğlu, M. (2014). *Öğrencilerin problemleri internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çetin, B., Peker, A., & Eroğlu, Y. (2010). Kız öğrencilerde siber zorba ve kurban olmanın yordayıcıları olarak internet bağımlılığı ve yaşam doyumu. *1.Uluslararası Kadın ve Sağlık Kongresi*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Çiftci, H. (2015). *Lise öğrencilerinin siber zorbalık eğilimlerinin facebook tutumu ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çifçi, S. (2010). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin sanal zorbalık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Çukurbaşı, B., & İşman, A. (2014). Öğretmen adaylarının dijital yerli özelliklerinin incelenmesi: Bartın Üniversitesi örneği. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(1), 28-54.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior*, 17, 187-195.
- De Vaus, D. A. (1990). *Surveys in social research*. London: Unwin Hyman.
- Demir, S., Özmantar, M. F., Bingölbali, E., & Bozkurt, A. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin teknoloji kullanımlarının irdelenmesi*. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011 Fırat University, Elazig- Turkey.
- Dilmaç, B. (2009). Sanal zorbalığı yordayan psikolojik ihtiyaçlar: Lisans öğrencileri için bir ön çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1291-1325.
- Fritsch, T. (2010). *Actor models and digital natives: An empiric research approach for online communities*. Masters Thesis, Almanya. Erişim Tarihi: 11 Mart 2017. https://books.google.com.tr/books?id=um0lrguewUoC&pg=PA21&dq=digital+natives+digital+immigrants&sa=X&ei=wFVIUdnSBKS47Aa0_YHwDg&hl=en#v=onepage&q=digital%20natives%20digi%20tal%20immigrants&f=false
- Hinduja, S., & Patchin, J.W. (2011). Cyberbullying: Identification, prevention, & response. *Cyberbullying Research Center*. Erişim Tarihi: 16 Ocak 2017. <http://cyberbullying.org/Cyberbullying-Identification-Prevention-Response.pdf>
- Horzum, M. B., & Ayas, T. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma düzeylerinin okul türü ve cinsiyet açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 10(20), 139-159.

- Kakırman Yıldız, A. (2012). Dijital yerliler gerçekten yerli mi yoksa dijital melez mi? *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 819-833.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi (28. basım)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavuk, M., & Keser, H. (2016). İlköğretim okullarında siber zorbalık. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 520-535.
- Keleş, H. N. (2011). Y kuşağı çalışanlarının motivasyon profillerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 129-139.
- Kocacık, F. (2003, Mayıs). Bilgi toplumu ve Türkiye. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 1-10.
- Kocatürk, M. (2014). *Ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığı ile siber zorbalık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Manap, A. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencileri ve siber zorbalık: Samsun ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Notar, C. E., Padget, S., & Roden, J. (2013). Cyberbullying: A review of the literature. *Universal Journal of Educational Research*, 1(1), 1-9.
- Özer, G. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık yaşama düzeyleri ile siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin siber zorbalıkla baş etme stratejileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Peker, A. (2014). Ergenlerin siber zorbalıkla başa çıkma davranışlarının cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1(1), 1-15.
- Peker, A., Eroğlu, Y., & Ada, Ş. (2012). Ergenlerde siber zorbalığın ve mağduriyetin yordayıcılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 185-206.
- Prensky, M. (2001, October). Digital natives, digital immigrants. *On The Horizon*, 9(5), 1-6.
- Prensky, M. (2004). *The emerging online life of the digital native*. Erişim Tarihi: 6 Aralık 2016. http://www.marcprensky.com/writing/Prensky-The_Emerging_Online_Life_of_the_Digital_Native-03.pdf
- Sakallı, H. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Serin, H. (2012). *Ergenlerde siber zorbalık/siber mağduriyet yaşantıları ve bu davranışlara ilişkin öğretmen ve eğitim yöneticilerinin görüşleri*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Steffgen, G., & König, A. (2009). Cyber bullying: The role of traditional bullying and empathy. *University of Luxembourg, Campus Walferdange, Research Unit Inside, Walferdange*.
- Şahin, M.C. (2009). Yeni binyılın öğrencileri'nin özellikleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Anadolu University Journal Of Social Sciences*, 9(2), 155-172.
- Şahin, M.C. (2010). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin yeni binyılın öğrencileri (aecd-new millenium learners) ölçütlerine göre değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Şahin, M.C., Namlı, N.A., & Schreglmann, S. (2016). Kırsal kesimlerde okuyan 21. Yüzyıl öğrencilerinin teknolojiye yararlanma düzeyleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 311-319.

- Tanrikulu, T., Kınay, H., & Arıca, O.T. (2013). Siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 38-47.
- Taştekin, E. (2016). *Ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygısı ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tokunaga, R.S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26, 277-287.
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768.
- Türkoğlu, S. (2013). *Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Türkoğlu, T. (2010). *Dijital kültür*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Uğraş, T. (2012, Temmuz). *Türkiye'deki dijital yerlilerin yeni medyayı kullanım alışkanlıklarının bilgi toplumu bağlamında incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yenilmez, Y., & Seferoğlu, S. S. (2013). Sanal zorbalık ve öğretmenlerin farkındalık durumlarına bir bakış. *Eğitim ve Bilim, Education and Science*, 38(169), 420-432.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 155-167.

The Analysis of The Cases of Being a Digital Native and Cyber Bully of The Secondary School Students in Terms of Various Variables

Lale TORAMAN³, Ertuğrul USTA⁴

Extended Abstract: Identifying of characteristics digital native students is important and necessary in planning of courses, in designing classroom environment for needs of students and in selection of appropriate methods and tools. Also, with increasing of importance of internet in our life, the internet problems of the students described as digital native has increased. Cyberbully is one of these problems. In this study it has been tried to identify the case of being a digital native and cyberbully of secondary school students. It has been studied whether the characteristics of digital native of the secondary school students and the case of being cyberbully differ or not according to gender, level of class, employment status of mother, educational status of parents, socioeconomic status of family, the case of having information and communication technology and level of technology use. Also the relationship between the level of being a digital native of secondary school students and the level of being cyberbully has been examined.

In this study, a quantitative method was used. The research was applied to students in the academic years 2016-2017. The population of this research is made up of secondary school students in Ereğli, Konya. As for the sample of this research is made up of a group of 571 students study 5th, 6th, 7th and 8th level and chosen with random sample. As a data collection device, "Student Survey of the New Millennium" developed by Şahin (2010) for the purpose of identifying the case of being digital native of students was used. The survey is a five point likert scale survey made up of 38 items. The rating statements in the survey are "very appropriate", "appropriate", "I'm irresolute", "not appropriate" and "strongly in appropriate". As a result of analysis of survey reliability, Cronbach's Alpha value is 0.826. Parametric tests have been applied with the average grade obtained from "S.S.N.M" to compare independent variables such as; gender, class, the employment status of mother, educational status of parents, socioeconomic status of family, the case of having information and communication technology and the level of technology use. "The Cyberbully Scale" developed by Arıca, Kınay and Tanrıku (2012) has been used to identify the case of being cyberbully. The scale is answered on scale of four scale made up of 24 items. The rating statements in the scale are "never", "sometimes", "often" and "always". Because of analysis of scale, Cronbach's Alpha ratio is 0.95 and the ratio of test-retest is 0.70. Non-parametric tests have been used with the average grade obtained from "Cyberbully Scale" to compare independent variables such as gender, class, the employment status of mother educational status of parents, socioeconomic status of family, the case of having information and communication technology and the level of technology use. In the statistics made within scope of the research, conditions required for parametric tests have been examined. When the conditions are not provided non-parametric tests have been used. Personal information form has been used with the aim of identifying demographic features of students. In this form, with the aim of identifying gender, class, the employment status of

³ Ministry of Education, laletoraman.t@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5014-8060>

⁴ Necmettin Erbakan University, eusta@konya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6112-9965>

Toraman, L., & Usta, E. (2018). The analysis of the cases of being a digital native and cyber bully of the secondary school students in terms of various variables. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 37(2), 57-77. DOI: 10.7822/omuefd.378621

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2018, 37(2), 57-77.

mother educational status of parents, socioeconomic status of family, the case of having information and communication technology.

In the analysis of data, SPSS program has been used. Because of normal distribution in the result of normality tests of data of "The Student Survey of the new Millennium" and sufficiency of sample number, parametric tests have been used. The average points obtained from "Student Survey of the new Millennium" have been compared according to gender, the employment status of mother and having information and communication technology via Independent - Samples T Test. As for the average points have been compared according to class, educational status of parents, income level via One Way ANOVA Test. In the case of significant difference among groups and homogeneous variances, Dunnett C analysis results, the level of relevance has been predicated $p=0.05$. Because of abnormal distribution in the result of normality tests of data of cyberbully scale, non-parametric Mann Whitney U and Kruskal-Wallis H tests have been used. The average points obtained from cyberbully scale have been compared according to gender, the employment status of mother, and having information and communication technology via Mann Whitney U. as for, the average points have been compared according to class, educational status of parents and income level via Kruskal-Wallis H. as the result of research, most of students (78 %) are digital native, secondary school students digital native characteristics haven't changed according to class level and the employment status of mothers but it has been concluded that secondary school students' digital native characteristics have changed according to gender, educational status, income level, the case of having information and communication technology. Also, the level of being cyberbully of students hasn't changed according to the employment status of mothers and educational status of parents but it has been concluded that the level of being cyberbully of students has changed according to gender, class level, income level, the case of having information and communication technology. A significant relation has been seen between the level of being cyberbully and digital native of students joining the research. According to this, it can be said that the more the level of being digital native of students are the more the level of being cyberbully.

Key Words: *Digital natives, Cyber bullying, Secondary school students, Information technologies*